

11. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi: A1-A2 örneği¹

Özgür KAPLAN²

Sami BASKIN³

APA: Kaplan, Ö. & Baskın, S. (2023). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi: A1-A2 örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 198-210. DOI: 10.29000/rumelide.1379143.

Öz

Bireyler yeni bir dili öğrenirken, o dilin kültür dairesine özgü kavramları, yaşantıları, değerleri öğrenirler. Bu öğrenme, onların tanıştıkları yeni yaşam alanı ile uyumlu olmalarını, çatışmalarını sağlar. Ancak değerler eğitimi öğretimin odağında değil, dil öğretiminin arka planında metinlere veya etkinliklere gizlenmiş bir şekilde gerçekleşir. Bu çalışmada, Yunus Emre Enstitüsüne ait Yedi İklim Türkçe setinin A1 ve A2 kitaplarında hangi değerlerin öğretildiği araştırılmıştır. Bu yüzden araştırma “Yunus Emre Enstitüsü tarafınca hazırlanan Yedi İklim Türkçe setinin A1 ve A2 kitaplarında hangi değerlere ne ölçüde yer verilmiştir?” problem cümlesi temelinde yürütülmüştür. Değerlerin tespit edilmesinde ise Türkiye Maarif Vakfı tarafından Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne bağlı kalarak hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı esas alınmıştır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesine dayanmaktadır. Bu inceleme türü, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi biçiminde gerçekleşmektedir. Araştırmada Yedi İklim Türkçe setinin A1 ve A2 kitapları birer doküman olarak kabul edilmiş ve kök değerler ile estetik değerinin dil öğretimine ne ölçüde yansıtıldığına bakılmıştır. Elde edilen bulgular kodlanmış, sayısallaştırılmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Böylece değerlerin dağılımı; frekans ve yüzdeleriyle somut bir biçimde gösterilebilmiştir. Ayrıca hangi değerlerin metinlerde nasıl geçtiğini belgelemek için de örnek cümleler ve bu cümlelerin sayfa numaralarına da bulgular bölümünde yer verilmiştir. İnceleme neticesinde estetik ve adalet değerlerinin kitaplarda en az, sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ise en çok yer alan değerler olduğu tespit edilmiştir. A1 ve A2 seviyesindeki kitapların aktardığı değerlerin öğrenmeler ilerledikçe yoğunlaştığı, bu sonucun da benzer araştırmalarla uyduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi, Değerler eğitimi, Yedi İklim Türkçe

¹ Bu çalışma, birinci yazarın yüksek lisans tezi esas alınarak üretilmiştir.

² YL Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (Tokat, Türkiye), ozgurr.kaplann@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9990-8419 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 02.09.2023-kabul tarihi: 23.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1379143]

³ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi (Tokat, Türkiye), samibaskin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4159-5480

Examination of Yunus Emre Institute Yedi İklim Türkçe set in terms of values education: A1-A2 example

Abstract

When individuals learn a new language, they learn the concepts, experiences and values specific to the cultural circle of that language. This learning enables them to be in harmony with the new living space they meet and not to conflict. However, values education takes place not in the focus of teaching, but in the background of language teaching, hidden in texts or activities. In this study, it was examined which values were taught in the A1 and A2 books of the Yedi İklim Türkçe set of Yunus Emre Institute. Therefore, the research was carried out on the basis of the problem statement. "Which values and to what extent are included in the A1 and A2 books of the Yedi İklim Türkçe set prepared by Yunus Emre Institute?". In determining the values, the Program for Teaching Türkçe as a Foreign Language, prepared by the Türkiye Maarif Foundation in accordance with The Common European Framework of Reference for Languages, was taken as a basis. This study was based on document analysis, which is one of the qualitative research methods. This type of examination requires the analysis of written materials containing information about the case or cases that are aimed to be investigated. In the study, the A1 and A2 books of the Yedi İklim Türkçe set were accepted as documents and the extent to which root values and aesthetic values were reflected in language teaching was examined. The findings obtained were coded, digitized, and presented in tables. Thus, the distribution of values could be demonstrated concretely with their frequencies and percentages. In addition, sample sentences and the page numbers of these sentences were also included in the findings section to document how and which values were mentioned in the texts. As a result of the analysis, it was determined that the values of aesthetic and justice were the least common values in the books, while the values of love and benevolence were the most common ones. It was observed that the values conveyed by the A1 and A2 level books intensify as the learning progresses, and this result was in agreement with similar studies.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, Values education, Yedi İklim Türkçe

Giriş

Teknoloji, ulaşım, ticaret gibi uluslararası hareketliliği arttıran alanlardaki gelişmeler farklı dillere sahip insanları birbirine yaklaştırmıştır. Günümüzde insanlar kendi ülkelerini bırakıp başka bir ülkeye (başka bir dilin konuşulduğu bir sahaya) eğitim görmeye, ticaret yapmaya, seyahat edip vakit geçirmeye gidebilmektedir. Bu aktiviteleri kolaylaştıran temel etmen dildir. Çünkü dil, iletişim kurmanın en yaygın aracıdır. Ayrıca yabancı bir dil öğrenmenin yeni insanlarla iletişim kurmak, farklı bir çevreyi tanımak, güzel vakit geçirmek dışında farklı faydaları da vardır. Yeni bir dil öğrenmek, kişiye dünyayı algılama ve yorumlama kabiliyeti, özgüveni artırma fırsatı, sosyal ve iletişimsel becerileri geliştirme imkânı verir. Kişi, böylelikle tanıdık bildik kavramlara ve düşüncelere değişik açılardan bakabilir. Hayatı, dünyayı ve farklı bir dili konuşan insanların düşünme biçimini, hayata bakışını daha yakından tanıyabilir. Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazanabilir (İşcan, 2011; Ozil, 1991; Yaylı ve Bayyurt, 2011). Buna ek olarak *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme* metninde yabancı dil öğrenenlerin küresel ve milli unsurları önemsemekle birlikte farklı kültür ve değerlere duyarlı toplumların inşasına da katkı sağlayacağı vurgulanmıştır (Komisyon, 2000).

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi yabancı dil öğrenen bireylerin, hedef dilde iletişimsel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yapması ve öğrenmesi gerekenleri, hedef dilde başarı sağlayabilmek için hangi becerilerini geliştirmeleri ve hangi bilgiyi edinmeleri gerektiğini detaylı bir şekilde tanımlamıştır (TELC,2013). Buna göre yabancı dili öğrenenler hedef dile ve kültüre özgü inançları, değerleri ve toplumsal uygulamaları öğrenmelidir. Çünkü iletişim, çoğu zaman söz konusu değerler ve tutumlar temelinde gerçekleşir. Zira yaygın olan gelenekler, âdetler, tutumlar, değerler ve inançlar dilin belirleyici unsurlarındandır. Dili onlardan somutlamak mümkün değildir. Örneğin “Kolay gelsin!” sözünü başka bir dile çevirmek çoğu zaman zordur. Ama bu söz, Türkçede çalışana bir saygı ifadesidir ve bazen selamlama, bazen de vedalaşma ve iyilik dileğinde bulunmayı anlatır. Saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi durumlar toplumsal yaşam için gerekli hâl ve davranışlardır ki değerler adıyla zikredilirler. Araştırmalar bu değerleri genellikle adalet, dostluk, dürüstlük, estetik, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak sınıflandırmaktadır.

Değerler, Türkçe Öğretim Programı’nda (2019) geleneklerden ve geçmişten beslenerek bugüne ve geleceğe uzanan bir ağaç gibi tasvir edilmektedir. Programa göre değerler, insanın temel özelliklerini oluşturan, ona yaşamın olağan işleyişinde rastlanan problemlerle başa çıkabilmek için gerekli olan güç ve kuvvetin kaynağı olarak tanımlanmıştır. Akbaş (2008) ise değerleri, toplumun birer parçası olan bireylere önemli olan şeyleri, tercihlerin nasıl yapılması gerektiğini ve toplumsal yaşamın gereklerini gösteren unsurlar olarak görmüştür.

Değerler, bir sosyal davranış tarzıdır. Onlar; ahlaki yargı, tutum, ideoloji ve toplumsal geribildirim gibi insan hayatında geniş yer tutan yapılardır. Günlük hayatta değerler, insanlar için çeşitli durumları değerlendirmede ve yargılamada temel algı dayanağını oluşturur (Dilmaç, 2022). Bunlar öğrencilere yol gösterir, rehberlik eder (Akbaş, 2008). Bu rehberlik görevi, yabancı bir dil öğrenenler için oldukça kıymetlidir. Nitekim hedef dilin yaşadığı topluma ait değerleri öğrenmek; toplumla uzlaşmaya, kaynaşmaya ve uyum sağlamaya yardımcı olurken aksi bir durumda; toplumla çatışma, uyumsuzluk halinin ortaya çıkması, benimsenmeme gibi sorunları doğuracaktır. Dolayısıyla Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi sürecinde öğrencilere Türklerin değerleri de öğretilmelidir.

Yöntem

Araştırmanın amacı

Bu araştırma, “Yunus Emre Enstitüsü tarafınca hazırlanan Yedi İklim Türkçe setinde hangi değerlere ne ölçüde yer verilmiştir?” sorusu üzerine inşa edilmiştir. Bununla Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi sürecinde öğrencilere hangi değerlerin ne kadar öğretildiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilgili eğitim setinin A1 ve A2 seviyesi için hazırlanmış olan ders ve çalışma kitapları incelenmiştir. Araştırma yapılırken temel dayanak olarak Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nda belirtilen değerler (adalet, saygı, sevgi, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik ve estetik) göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırma modeli

Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, çalışılması amaçlanan durumlar hakkında bilgi barındıran hem dijital hem de basılı dokümanların analiz edilmesini ve değerlendirilmesini kapsar. Öteki araştırma yöntemlerindeki gibi sonuç çıkarmak, bakış

açısı kazanmak ve deneysel bilgi edinmek için verileri incelenmeyi ve yorumlamayı gerektirir. Tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılmasının yanı sıra başka nitel yöntemlerle birlikte de kullanılabilir (Özkan, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Evren ve örneklem

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemiyle örneklem seçimi gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıların çalışmanın doğasına en uygun kişileri ya da materyalleri seçerek kullandıkları amaçlı örnekleme tekniği, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Sınırlı kaynakların etkin kullanılması açısından önemli görülen bu teknik, ilgili konuyu en etkin yolla özetlemesi açısından da önemlidir (Başkale, 2016; Yağar ve Dökme, 2018). Bu araştırmada da Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi amacıyla kullanılan kaynaklar evreni içinden örneklem olarak YEE Yedi İklim Türkçe seti seçilmiştir.

Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın veri toplama aracı, Türkiye Maarif Vakfınca tasarlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında (TMV, 2020, s.12) yer alan değerler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu değerler, çalışma ve ders kitaplarındaki metinler üzerinden incelenmiş, elde edilen verilerle tablolar oluşturulmuştur. Oluşturulan tablolara “Bulgular” bölümünde yer verilmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada YEE Yedi İklim Türkçe setinde var olan metin ve etkinlikler, Türkiye Maarif Vakfınca hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında yer verilen değerler temelinde; A1 ve A2 seviyelerindeki hem ders hem de çalışma kitaplarında yer alan sekizer ünite ele alınarak analiz edilmiştir. Tespit edilen değerler belirtilirken ders ve çalışma kitapları ayrı ayrı verilmiş, ayrıca üniteler de tek tek belirtilmiştir. Yapılan veri analizinde değerlerin kavramsal çerçeve bölümünde yer alan tanımlarından yola çıkılmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada YEE'ye ait Yedi İklim Türkçe setinin A1 ve A2 ders ve çalışma kitapları, Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan yabancılara Türkçe öğretim programında yer alan değerlere yer verilmesi bakımından incelenmiştir. Bu bölümde incelemeye ait bulgular hem kitap hem ünite olarak sınıflandırılmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

Kitaplardan yapılan alıntılar kodlama ile belirtilmiştir. Kodlamada öncelikle kitabın seviyesi belirtilmiştir. Daha sonra ise hangi kitap olduğu belirtilmiştir. Ders kitabı için D kodu, çalışma kitabı için Ç kodu kullanılmıştır. Son olarak kitabın basım yılı ve sayfa sayısı verilmiştir. Örneğin Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı sayfa 19'dan yapılan bir alıntı “A1D, 2015, 19” olarak kodlanmıştır.

A1 ders kitabından elden edilen bulgular

YEE Yedi İklim Türkçe setinin A1 Ders Kitabı sekiz üniteden oluşmaktadır ve bu ünitelerin adları şu şekilde belirlenmiştir: Tanışma, Ailemiz, Günlük Hayat, Çevremiz, Meslekler, Ulaşım, İletişim, Tatil. Bu ünitelerde yer alan değerler ve bu değerlerin ünitelere göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: A1 ders kitabında yer alan değerlerin ünitelere göre dağılımı

Değerler	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Frekans	Yüzde
Adalet				1					1	1.49
Dostluk			1				3	2	6	8.96
Dürüstlük				1	1				2	2.99
Öz denetim		1	1		1		1	1	5	7.46
Sabır					1		2	2	5	7.46
Saygı	2	1		3	1			3	10	14.93
Sevgi		2	1	1	6		1	3	14	20.90
Sorumluluk					9	3			12	17.91
Vatanseverlik								1	1	1.49
Yardımseverlik		1		8				2	11	16.42
Estetik									0	0.00
Toplam	2	5	3	14	19	3	7	14	67	100

Tablo 1 incelendiğinde, A1 ders kitabında estetik hariç diğer değerlerin hepsine yer verildiği görülmüştür. Kitapta adalet değerine 1 (%1,49), dostluk değerine 6 (%8,96), dürüstlük değerine 2 (%2,99), öz denetim değerine 5 (%7,46), sabır değerine 5 (%7,46), saygı değerine 10 (%14,93), sevgi değerine 14 (%20,9), sorumluluk değerine 12 (%17,91), vatanseverlik değerine 1 (%1,49), yardımseverlik değerine ise 11 (%16,42) kez rastlanmıştır. Toplam olarak kitap boyunca 67 defa değer aktarımına başvurulmuştur.

Sözü edilen değerlerle ilgili kitabın okuma metinlerinde geçen bazı örnekler şu şekildedir:

“Bütün aile bahçede. İrfan mangalda et pişiriyor. Filiz, masayı hazırlıyor. Asuman Filiz’e yardım ediyor.” (A1D, 2015,44), (yardımseverlik)

“Sabah erken uyanıyorum. Önce kahvaltı ediyorum. Kahvaltıdan sonra okula gidiyorum. Okulda derse giriyorum. Öğleyin öğle yemeğimi yiyorum. Öğleden sonra okulum bitiyor. Okuldan sonra eve geliyorum. Önce üstümü değiştiriyorum. Sonra ödevlerimi yapıyorum.” (A1D, 2015,48), (öz denetim)

“Murat saat 06.00’da uyandı. Kahvaltı etmedi. Saat altı buçukta spor salonuna gitti. Orada egzersiz yaptı, bisiklete bindi ama yüzmedi. Bir saat sonra eve döndü. Evde banyo yaptı ve kahvaltı etti. Saat sekiz buçukta işe gitti.” (A1D, 2015,58), (öz denetim)

“Gazi Üniversitesinde okuyorum. Geçen hafta sınavlarımız vardı. Cuma günü son sınava girdik. Cumartesi günü arkadaşlarımla plan yaptık. Akün Tiyatrosuna gittik.” (A1D, 2015,71), (dostluk)

“Poşetleri taşımak için anneme yardım etmek istedim. Annem bu teklifime çok sevindi. Annem poşetlerin bir kısmını bana verdi.” (A1D, 2015,87), (yardımseverlik)

“Büyüklerinize saygılı davranın.” (A1D, 2015,94), (saygı)

“Önce öğrenin sonra helal para kazanın ve evlenin.” (A1D, 2015,94), (adalet)

“Çocukları sevin, onların başlarını okşayın ve onlara hediyeler verin.” (A1D, 2015,94) (sevgi)

“Her yerde doğruyu söyleyin. Hiçbir zaman yalan söylemeyin.” (A1D, 2015,94), (dürüstlük)

“Öğrencilerimin hepsini çok seviyorum.” (A1D, 2015,98), (sevgi)

“Biliyorum, öğrencilerim ziyaretime gelecekler, elimi öpecekler.” (A1D, 2015,99), (saygı)

“Ben öğretmenim ve mesleğimi çok seviyorum.” (A1D, 2015,99), (sevgi)

“Doktor: Hastaları muayene ediyorum, onlara ilaç yazıyorum.” (A1D, 2015,102), (sorumluluk)

- “Mimar: Evlerin, binaların tasarımını yapıyor, planını ben çiziyorum.” (A1D, 2015,102), (sorumluluk)
- “İkinizin de mesleği bana uygun değil. Ben kazı yapmak istiyorum. Eski uygarlıkları araştırmak istiyorum.” (A1D, 2015,105), (öz denetim ve dürüstlük)
- “Yüzmeyi, satranç oynamayı, fotoğraf çekmeyi ve seyahat etmeyi seviyorum.” (A1D, 2015,112), (sevgi)
- “Bakırcılık çok sabır istiyor.” (A1D, 2015,114), (sabır)
- “Önce kendi maskenizi, sonra çocuğunuzunkini takınız.” (A1D, 2015,118), (sorumluluk)
- “Şimdi çok çalışıyorum ve yoruluyorum ama mutluyum. Çünkü Emre çok mutlu.” (A1D, 2015,145), (dostluk ve sevgi)
- “Dünyanın en sabırlı hayvanı benim.” (A1D, 2015,146), (sabır)

A1 çalışma kitabından elden edilen bulgular

YEE Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı tıpkı ders kitabında olduğu gibi Tanışma, Ailemiz, Günlük Hayat, Çevremiz, Meslekler, Ulaşım, İletişim ve Tatil olmak üzere sekiz üniteden oluşmaktadır. Bu ünitelerde yer alan değerler ve bu değerlerin ünitelere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: A1 çalışma kitabında yer alan değerlerin ünitelere göre dağılımı

Değerler	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Frekans	Yüzde
Adalet									0	0
Dostluk			1			1		2	4	17.39
Dürüstlük									0	0
Öz denetim		1			1				2	8.70
Sabır							1		1	4.35
Saygı									0	0
Sevgi		1	1	2	1	1	2		8	34.78
Sorumluluk					1	1			2	8.70
Vatanseverlik								1	1	4.35
Yardıms severlik				5					5	21.74
Estetik									0	0
Toplam	0	2	2	7	3	3	3	3	23	100

Tablo 2 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı’nda öğretim programında yer alan kök değerlerin hepsine yer verilmediği görülmektedir. Adalet, saygı, dürüstlük ve estetik değerlerine ait herhangi bir veriye kitap boyunca rastlanmamıştır. Dostluk değerine 4 (%17,39), öz denetim değerine 2 (%8,7), sevgi değerine 8 (%34,78), sorumluluk değerine 2 (%8,7), vatanseverlik değerine 1 (%4,3), yardıms severlik değerine 5 (%21,74) kez rastlanmış olup toplamda 23 kez değer aktarımı tespit edilmiştir. 1. Ünite olan Tanışma ünitesi dışında tüm ünitelerde en az iki (2) değer aktarımına rastlanmıştır.

Sözü edilen değerler ilgili kitabın okuma metinlerinde geçen cümlelerde bazı örnekler şu şekildedir:

“O, her sabah erken uyanıyor ve ailesi ile birlikte kahvaltı ediyor. Tıraş oluyor, giyiniyor ve okula gidiyor. Öğrencileri, Barış Bey’i çok seviyorlar.” (A1Ç, 2015, 27), (öz denetim, sevgi)

“Bugün okul arkadaşlarımla Konya’ya gidiyor uz. Konya’da M evlana türbesi var. O, insanları çok seviyor. Bizlere “İnsanları sevelim.” diyor.” (A1Ç, 2015, 32), (dostluk, sevgi)

“Ben Aşiyân Sokağı’nda oturmuyorum ama bu sokağı çok seviyorum. Bu sokakta herkes çok yardıms sever ve iyi.” (A1Ç, 2015, 43), (sevgi, yardıms severlik)

- “20 yıldır bu fırında çalışıyorum. İşimi çok seviyorum.” (A1Ç, 2015, 43), (sevgi)
- “Benim adım Leylek. Sıcığı çok seviyorum. Sıcak ülkelere göç ediyorum.” (A1Ç, 2015, 64), (sevgi)
- “...(Hayatımdaki)... en önemli insan annemdir.” (A1Ç, 2015, 68), (sevgi)
- “İlkokuldaki arkadaşlarımla hâlâ görüşüyorum.” (A1Ç, 2015, 69), (dostluk)
- “Dünyadaki su kaynakları yok oluyor.” (A1Ç, 2015, 69), (sorumluluk)
- “Ayrıca köyde bir sürü arkadaşım var. Hepsini çok seviyorum. Köyü çok seviyorum.” (A1Ç, 2015, 80), (sevgi)
- “Anne tavuk, günlerdir yumurtaların üstünde sevgiyle ve sabırla oturuyor.” (A1Ç, 2015, 89), (sevgi ve sabır)

A2 ders kitabından elden edilen bulgular

YEE Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı; Zaman ve Mekân, Sağlıklı Yaşam, Sosyal Etkinlikler, Güzel Ülkem, Üretimden Tüketime, Duygular, Teknoloji ve İletişim, İnsan ve Toplum olmak üzere sekiz ünitelerden oluşmaktadır. Bu ünitelerde yer alan değerler ve bu değerlerin ünitelere göre dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: A2 ders kitabında yer alan değerlerin ünitelere göre dağılımı

Değerler	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Frekans	Yüzde
Adalet									0	0
Dostluk	1		2						3	4.11
Dürüstlük		1	1	2					4	5.48
Öz denetim	2		7	2	1		3		15	20.55
Sabır	1		2						3	4.11
Saygı				1					1	1.37
Sevgi	2	3	5	6	1	3	3	2	25	34.25
Sorumluluk		1	6	2					9	12.33
Vatanseverlik			2	1					3	4.11
Yardımsızlık	2	2	1			1	3	1	10	13.70
Estetik										0
Toplam	8	7	26	14	2	4	9	3	73	100

Tablo 3 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı'nda öğretim programında yer alan değerlerin hepsine yer verilmediği görülmektedir. Adalet ve estetik değerlerine ait herhangi bir veriye kitap boyunca rastlanmamıştır. Dostluk değerine 3 (%4,11), dürüstlük değerine 4 (%5,48), öz denetim değerine 15 (%20,55), sabır değerine 3 (%4,11), saygı değerine 1 (%1,37), sevgi değerine 25 (%34,25), sorumluluk değerine 9 (%12,33), vatanseverlik değerine 3 (%4,11), yardımsızlık değerine 10 (%13,7) kez rastlanmış olup toplamda 73 defa değer aktarımına gidilmiştir.

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı'nda sözü edilen değerlerle ilgili okuma metinlerinde geçen bazı örnekler şu şekildedir:

- “Dersten önce arkadaşlarıyla birlikte kantine gitti, sohbet etti.” (A2D, 2015, 10), (dostluk)
- “Biraz dinlendi, ödevlerini yaptı.” (A2D, 2015, 10), (öz denetim)

“Kahvaltıdan önce ellerimi yıkadım. Sonra kahvaltı ettim. Daha sonra dişlerimi fırçaladım.” (A2D, 2015, 11), (öz denetim)

“Hacı Bektaş-1 Veli, düşünceleriyle insanlara yol gösterdi.” (A2D, 2015, 21), (yardımseverlik)

“Mimar Sinan en önemli eserlerini 60 yaşından sonra yaptı.” (A2D, 2015, 21), (sabır)

“Yunus Emre insanları barışa, sevgiye ve hoşgörüye davet etti.” (A2D, 2015, 21), (sevgi)

“Şimdi sen Kayseri'ye mi gideceksin? Bak bu hiç iyi olmadı, biz senden nasıl ayrılacağız?” (A2D, 2015, 22), (sevgi)

“Doğa çöp kutusu değil Geleceğimiz için dünyamızı kurtaralım. Tek bir "Dünya" var.” (A2D, 2015, 39), (sorumluluk)

“Ben her zaman düzenli ders çalışırım.” (A2D, 2015, 53), (öz denetim, sorumluluk)

“Ben hiçbir zaman yalan söylemem.” (A2D, 2015, 55), (dürüstlük)

“Öğretmenimizi sessizce dinleriz.” (A2D, 2015, 58), (öz denetim ve sorumluluk)

“Eşler birbirlerini çok severler.” (A2D, 2015, 59), (sevgi)

“...anne ve babalarının yeniden evlenmeleri için uğraşırlar. Ancak bu o kadar kolay olmaz. Günlerce uğraşırlar. Sonunda büyük bir çabayla anne ve babalarını barıştırırlar.” (A2D, 2015, 59), (sabır)

“Seni üzmem istemem çünkü seni çok seviyorum.” (A2D, 2015, 86), (sevgi)

“Biz yaşlılara saygı gösteririz.” (A2D, 2015, 86), (saygı)

“Çok fazla televizyon izlemiyorum.” (A2D, 2015, 138), (öz denetim)

“En büyük engel sevgisizliktir.” (A2D, 2015, 167), (sevgi)

A2 çalışma kitabından elden edilen bulgular

YEE Yedi İklim Türkçe A2 Çalışma Kitabı tıpkı ders kitabında olduğu gibi “Zaman ve Mekân, Sağlıklı Yaşam, Sosyal Etkinlikler, Güzel Ülkem, Üretimden Tüketime, Duygular, Teknoloji ve İletişim, İnsan ve Toplum” olmak üzere sekiz ünitelerden oluşmaktadır. Bu ünitelerde yer alan değerler ve bu değerlerin ünitelere göre dağılımı Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: A2 çalışma kitabında yer alan değerlerin ünitelere göre dağılımı

Değerler	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Frekans	Yüzde
Adalet									0	0
Dostluk				1		1			2	7.41
Dürüstlük			1					1	2	7.41
Öz denetim		1					1	2	4	14.81
Sabır									0	0
Saygı	1					1	1		3	11.11
Sevgi	1		5					1	7	25.93
Sorumluluk								1	1	3.70
Vatanseverlik	1			2					3	11.11
Yardımseverlik	1		1	1				2	5	18.52
Estetik									0	0
Toplam	4	1	7	4	0	2	2	7	27	100

Tablo 4 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe A2 Çalışma Kitabı'nda öğretim programında yer alan değerlerin hepsine yer verilmediği görülmektedir. Adalet, estetik ve sabır değerlerine ait herhangi bir veriye kitap boyunca rastlanmamıştır. Dostluk değerine 2 (%7,41), dürüstlük değerine 2 (%7,41), öz denetim değerine 4 (%14,81), saygı değerine 3 (%11,11), sevgi değerine 7 (%25,93), sorumluluk değerine 1 (%3,7), vatanseverlik değerine 3 (%11,11), yardımseverlik değerine 5 (%18,52) kez rastlanmış olup toplamda 27 kez değer aktarımı tespit edilmiştir. 5. ünite olan "Üretimden Tüketime" ünitesi dışında tüm ünitelerde en az bir (1) değer aktarımına rastlanmıştır.

Yedi İklim Türkçe A2 Çalışma Kitabı'ndaki okuma metinlerde değerler konusunu içeren bazı örnekler şu şekildedir:

"İşimi bitirdikten sonra sana yardım edeceğim." (A2Ç, 2015, 9), (yardımseverlik)

"Gitmeden önce dedesinin elini öptü." (A2Ç, 2015, 10), (saygı)

"İki genç ilk görüşte birbirine âşık olmuş. Ancak arada büyük bir engel varmış. Hero'nun evlenmesi yasakmış ama Leandros, Hero'dan vazgeçmemiş. (...) Hero sabah Leandros'un cansız bedenini karşı kıyıda görmüş ve bu acıya dayanamamış, o da Kız Kulesi'nden Boğaz'a atlamış." (A2Ç, 2015, 17), (sevgi)

"Tarkan'ın milyonlarca hayranı var." (A2Ç, 2015, 32), (sevgi)

"Çocukluğumdan beri kitap okumayı çok severim." (A2Ç, 2015, 33), (sevgi)

"Eşim Funda ve benim için sinema bir tutkudur." (A2Ç, 2015, 34), (sevgi)

"Fenerbahçe takımının hayranıdır." (A2Ç, 2015, 37), (sevgi)

"Savaşta sonra, aynı ağırlıktaki bir mermiyi sırtına almasını söylediler. Fakat Seyit Onbaşı mermiyi kaldıramadı. "Şimdi kaldıramadım ama savaş çıksın yine kaldırırım." dedi." (A2Ç, 2015, 41), (vatanseverlik)

"Arkadaşım ile beraber film izlemeye gittik." (A2Ç, 2015, 41), (dostluk)

"Kardeşimi şikâyet ederim ama onu yine de çok severim. Biz tartışırız ama birbirimiz olmadan yapamayız." (A2Ç, 2015, 89), (sevgi)

"Ahmet, ödevlerini her zaman düzenli yapar." (A2Ç, 2015, 89), (öz denetim)

"Evsiz Hayvanları Koruma Derneğine üye oldum. Oradakiler gibi sokaktaki hayvanlara yardım etmek istiyorum." (A2Ç, 2015, 99), (yardımseverlik)

YEE Yedi İklim Türkçe seti A1, A2 ders ve A1, A2 çalışma kitaplarından elden edilen bulguların toplamı

Bu bölümde, incelenen tüm kitaptaki veriler bir tabloda (Tablo 5) birleştirilerek verilmiştir. Amaç, A kurunun değerler dağılımını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirebilmektedir. Bu, hem kur seviyesi ilerledikçe değerlerin dağılımında bir değişme olup olmadığını hem de bir değer A kuru için toplamda ne kadar yer aldığını gösterecektir. Böylelikle hangi değer A kurunda daha çok ön planda olduğu, hangisine de az yer verildiği daha net bir şekilde görülebilecektir.

Tablo 5: A1, A2 ders ve çalışma kitaplarında rastlanan değer aktarımı

Değerler	A1 Ders Kitabı	A1 Çalışma Kitabı	A2 Ders Kitabı	A2 Çalışma Kitabı	Toplam	Yüzde
Adalet	1	0	0	0	1	0.53
Dostluk	6	4	3	2	15	7.89
Dürüstlük	2	0	4	2	8	4.21
Öz denetim	5	2	15	4	26	13.68
Sabır	5	1	3	0	9	4.74
Saygı	10	0	1	3	14	7.37
Sevgi	14	8	25	7	54	28.42
Sorumluluk	12	2	9	1	24	12.63
Vatanseverlik	1	1	3	3	8	4.21
Yardıms severlik	11	5	10	5	31	16.32
Estetik	0	0	0	0	0	0
Toplam	67	23	73	27	190	100

Tablo 5'e göre en çok değer aktarımına (73) A2 Ders Kitabı'nda rastlanırken en az değer aktarımına (23) A1 Çalışma kitabında rastlanmıştır. A1, A2 ders ve çalışma kitaplarında toplam 190 değer aktarımına rastlanmıştır. En çok rastlanan değer aktarımına sevgi (54) değerinde rastlanırken estetik değerinin aktarımına hiç rastlanmamıştır.

Sonuç, tartışma ve öneriler

YEE Yedi İklim Türkçe setinin temel düzey A1 ve A2 ders ve çalışma kitaplarının Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında yer alan değerlere yer verilmesi bakımından incelendiği bu çalışmada toplam 190 adet değer aktarımına rastlanmıştır. YEE Yedi İklim Türkçe setinin A1 ve A2 kitaplarının değerler bakımından değerlendirildiği iki çalışmanın birinde eserlerin değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu (Aydın, 2021), birinde de değerler bakımından yetersiz olduğu (Erdem ve Bahşi, 2022) bildirilmiştir. Aslında zayıflık veya yeterlik için bir ölçüt bulunmamaktadır. Hangi sayı aralığının yeterli hangisinin zengin veya az olduğuna yönelik bir tespit yoktur. Ancak kitaplar için şu değerlendirmeyi yapmak mümkündür: Kitaplarda değerlerin dağılımı orantılı yapılmamıştır. Bazı değerlere çok fazla yer verilmişken bazılarının ya yer verilmemiştir ya da (örneğin 1-2 yerde) yer verilmiştir. Örneğin incelenen kitaplarda en sık rastlanan değer aktarımı (54) sevgidir. Sevgi değeri dört kitapta da en çok aktarılan değerdir. Bu kitaplarda hiç rastlanmayan değer ise estetik değeridir. Rastlanan değerlerin arasında ise en az aktarılan (1) adalet değeridir. Işıkoğlu (2019) da YEE'ye ait Yedi İklim Türkçe setinin C1 Türkçe Ders Kitabı'nı incelediği çalışmasında; Aydın (2021) YEE'ye ait A1, A2, B1 ve B2 ders kitaplarını incelediği çalışmasında; Erçelik ve Yeşilyurt (2020) YEE Türkçe Öğreniyorum setini inceledikleri çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sevgi değerinin A1 ve A2 gibi temel seviyelerde ön planda olması, dil öğretiminin çekici ve insanî boyutta gerçekleştirilmek istenmesindedir. Yeni bir kültür ile karşılaşan, evinden uzaklaşıp yeni bir çevreye taşınan bireylerin yabancılık çekmemesi, benimsenmesi, tanıştığı yeni kişilere güven duyması ve iyi ilişkiler geliştirmesi, yeni öğrenmeler ve karşılaştığı zorluklardan çekinmemesi için öğrenmenin merkezine sevgi değeri yerleştirilmelidir. Kitap yazarlarının buna uygun davrandığı ve "En büyük engel sevgisizliktir." örneğinde olduğu gibi Türkçe öğrenenlerin bu duygu değerini benimsemiş olmalarını

beklediği, aksini bir engel/eksiklik olarak gördükleri söylenebilir. Kitaplarda işlenen metinlere göre kişiler; aile bireylerini, öğretmenlerini, çevresindeki kişileri, hayvanları, doğayı veya kendilerini mutlu edecek aktiviteleri sevmelidir. Aynı zamanda kitaplarda “Tarkan’ın milyonlarca hayranı var.” örneğinde olduğu gibi Türkçenin sevilen şahsiyetlerinden yararlanılarak metinler oluşturulduğu görülmüştür. Yani hem sevgi değeri kazandırılmak hem de sevgi değerinden yararlanılarak Türkçenin söz varlığı ve diğer dil unsurları öğretilmek istenmiştir.

Estetik değerinin A1 ve A2 kitaplarında dikkate alınmaması normaldir. Çünkü estetik değer, dilin sanatsal işlevi ile kullanılmasını gerektirir. Bu da yan ve mecaz anlamların, dilin kültür boyutunun metinlere girmesi demektir. Giriş seviyesinde dil öğrenme çabasında olan ve henüz iletişim kurma becerisini tam olarak edinememiş bireylerin yan anlamları, mecazları, soyut anlatımları anlaması imkânsızdır. A1 ve A2 seviyeleri bu yüzden estetik değerden oldukça uzaktır. Bu seviyede dilin temel işlevi olan iletişim kurmanın öğretilmesi hedeflendiğinde öğrencilere daha çok temel anlamlı kelimelerin yer aldığı, gündelik hayatı esas alan basit metinler gösterilir. Estetik değere sahip metinler daha ileriki seviyelerde kademeli olarak okutulur.

Adalet ve vatanseverlik değerlerine kitaplarda birer kez yer verilmiştir. Vatanseverlik değeri Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi açısından ön planda olmayabilir. Çünkü bireylerin her biri farklı bir ülkeden gelmektedir ve herkesin vatani kendisi için değerlidir. Öğretimde kimsenin kendini kötü hissetmesine, kendi ülkesinin daha geri olduğunu düşünmesine izin vermemek önemlidir. Bu yüzden vatanseverlik yerine ortak paydaların metinlere yerleştirilmesi, yeni bir dil öğrenmenin kişiye katacağı uluslararası değerlere yer verilmesi anlaşılabilir. Ancak adalet değerinin kitaplarda çok az yer bulması bir eksikliktir. Adalet değeri, kişilerin yeni tanıştıkları ortamda güvende olduklarını hissetmelerini, haksızlığa uğramayacaklarını ve mağdur edilmeyeceklerini görmelerini sağlayacaktır. Diğer araştırmalar (Işıkoğlu, 2019) adalet değerinin ileri seviyedeki ders kitaplarında da ihmal edildiğini, YEE Yedi İklim Türkçe setinin C1 ders kitabında da en az yer verilen değer olduğunu göstermektedir.

Adalet değerini destekleyen ve insanlarda güvenilir olma durumunu oluşturan önemli değerlerden biri de dürüstlüktür. Ancak YEE Yedi İklim Türkçe setinin temel düzey A1 ve A2 ders ve çalışma kitaplarına yönelik yapılan incelemede dürüstlük değerinin yeterinde yer almadığı (2 kez) tespit edilmiştir. Oysa adalet ve dürüstlük hem birbirini tamamlar hem de tüm kültür, din ve inançlar için geçerli iki değerdir. Bunların metinlerde yer alması dil öğrenmenin yanında pedagojik olarak da faydaları olacaktır. Yeni bir dil ve kültür ortamıyla tanışan kişilerin bu iki değerle de karşılaşması Türkçeye ve Türkiye’ye sempati duymalarını sağlayacaktır. Çünkü bu yeni dilin insanların güvenilir, doğru kişiler olduğunu, bir durum veya olay olduğunda da hakkının korunacağını örtük olarak görmüş olacaktırlar. Erdem ve Bahşi’nin (2022) de önerdiği gibi, başta adalet olmak üzere, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır gibi değerlerin kitaplardaki eksiliği giderilmelidir. Bunun için söz konusu kitap setlerine örnek metinler eklenmeli ya da kitap setleri güncel metinlerle desteklenmelidir. Değer içeren metinlerin ve öğrenme ortamlarının artırılması Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen kişilerde var olan farklılıkların tespit edilmesi, farklılıkların kutuplaştırıcı değil de birer zenginlik olarak benimsenmesi, kişileri mümkün olduğunca Türk kültüründeki değerler bağlamında ortak bir paydada birleştirilmesi gibi faydaları olacaktır. Burada Boztilkı’nın (2018) de belirttiği gibi değerler, ana dili eğitiminden farklı öğrencilere benimsetmekten çok, onlara tanıtmaya biçiminde olmalıdır. Çünkü bu çalışmanın özelinde göz önünde bulundurulmuş Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen bireyler, üniversite çağındaki yetişkinlerdir. Bu öğrenenlere, değerlerin örneklerinin çokça gösterilmesi, doğrudan öğretmek yerine metinler aracılığıyla sezdirilmesi, bir değeri benimsenmelerinin zamana bırakması önemlidir. Aksi takdirde bariyerler oluşacak, öğrenme güçleşecek ve öğrenenlerin Türkçeye ilgileri sönecektir. Satık ve Keskin (2019) bu durumu, yani ders

materyallerinde değerlere çokça yer verilmesini, hedef dilin doğru öğrenimine ve kullanımına yönelik öğrenci motivasyonunu artırıcı bir etken olarak anlatmıştır.

Sonuç olarak denilebilir ki YEE Yedi İklim Türkçe seti A1 ve A2 ders ve çalışma kitapları, temel amaçları değer aktarımı olmasa da pek çok değeri içinde barındırmakta ve öğrencilerin bunları tanımalarına yardımcı olmaktadır. Saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerlere yeterince yer veren bu kitapların adalet, dürüstlük, sabır gibi değerler bakımından zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bu değerler, hangi bölgeden olursa olsun Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen bireylerin ortak noktasıdır. Metinlerde ve etkinliklerde söz konusu değerlere sıklıkla yer verilmesi Türkçe öğretiminin daha kolay olmasını sağlayacaktır. Ders materyallerinin bu yönde gelişmesi için şunların yapılmasında fayda vardır:

- Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi programı hazırlanırken hangi seviyede hangi değerlere yer verileceğine dair öneri tablosu hazırlanmalıdır.
- Ders ve çalışma kitabı hazırlayan kurumlar, kitaplarda yer alacak üniteler veya temalar belirlenirken o bölümde aktarımı yapılacak değerleri kılavuz kitaplarda öğretmenlere göstermelidir. Bu kılavuzlarda ders kitaplarına ek metin ve etkinlikler de yer almalı ve gerektiğinde öğretmenlerin bunları kullanması önerilmelidir.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Aydın, E. (2021). Yedi iklim Türkçe öğretim seti ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 185-195.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemsirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Boztılki, G. (2018). Gazi Üniversitesi Tömer B1 seviyesi kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 755-765. DOI:10.14687/jhs.v15i2.5315
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *Turkish Studies*, 5, 4. 221- 235.
- Dilmaç, B. (2022). *Değerler Eğitimi*, https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/degerler_egitimi adresinden alınmıştır.
- Erçelik, H. (2019). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Erçelik, H. & Yeşilyurt, E. (2020). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 149-179.
- Erdem, İ. & Bahşi, N. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(43), 9-35.
- Işıkoğlu, D. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi C1 ders kitaplarında hedef kültüre yönelik metinlerde değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64), 553-562.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 4, 29-36.
- Komisyon (2000). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni öğrenme-öğretme değerlendirme*. https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi_adresinden_alinmistir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ozil, Ş. (1991). *Dil ve kültür, çağdaş kültürümüz olgular ve sorunlar*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Satık, G. & Kesin, T. (2019). Yabancılar Türkçe öğretiminde 'Yesevi Türkçe B1' düzeyi ders kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Ulakbilge*, (40), 645-654.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Türkiye Maarif Vakfı. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı*. İstanbul: Türkiye Maarif Vakfı.
- Türkiye Maarif Vakfı. (2020). Yabancı dil olarak öğretim programı. https://turkiyemaarif.org/adresinden_alinmistir.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yaylı, D. & Bayyurt, Y. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretimi- Politika, yöntem ve beceriler*. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.